

Kattengeluk

Giuliano Martinetti

Kattengeluk

De katachtige kunst
van een gelukkig leven

Met illustraties van Sabrina Gabrielli

Vertaald uit het Italiaans door
Hans E. van Riemsdijk

ISBN 978-90-492-0914-8
ISBN 978-94-023-2792-2 (e-book)
NUR 770

Oorspronkelijke titel: *Vita felix*
Vertaling: Hans E. van Riemsdijk
Omslagontwerp: Bebung, bewerkt door Pinta Grafische Producties
Omslagbeeld en illustraties binnenwerk: Sabrina Gabrielli
Zetwerk: Mat-Zet bv

© 2025 Giunti Editore S.p.A., Firenze-Milano
Bompiani is an imprint of Giunti Editore S.p.A.
www.giunti.it
www.bompiani.it

© 2026 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

*Opgedragen aan mijn vele meesters,
op twee én op vier voeten,
maar vooral aan dat spinnende beestje
dat me dag in, dag uit plezier bezorgt.*

Inhoud

Inleiding	II
 De wereld nuchter bekijken	 29
Portalen naar betoverde werelden, verborgen achter fluwelen wimpers	29
Kattenogen zien beter	30
Heel zen naar de wereld kijken	34
Een ruim perspectief	37
Laten we elkaar goed begrijpen	39
Een blik kan alles zeggen	42
 Kunnen luisteren én kunnen negeren	 47
Luisteren als keuze	47
Klinkt als muziek in mijn oren	49
Roep gerust, maar of ik reageer...	54
Ken dingen het juiste gewicht toe, op je eigen moment	60

Met elkaar spreken en elkaar begrijpen	65
Met elkaar leren praten	65
De onomwonden kat	69
Het spinmysterie	71
De kunst van het communiceren	73
Als het even kan: hou het simpel	76
 Aanvoelen wat er in de lucht hangt	 81
Elkaar eerst maar eens besnuffelen	81
Daar zit een luchtje aan	83
Situaties 'lezen'	87
Angst voor het onbekende	90
Verhalen vol katten	94
Angst zit tussen je oren	98
 De basiselementen van geluk: het buikje vol en veel dutjes	 103
Kattenwijsheid	103
Toon me wat je eet en ik zal je zeggen wie je bent	105
Wars van routine	109
Het draait allemaal om bioritme	114
Dromen en toch de boel in de gaten houden	116
Zwerfdutjes	119
Kleine dingen van groot belang	121
 Elkaar ruimte gunnen, sporen achterlaten	 125
Stapje voor stapje	125
Een kwestie van ruimte	128

Kleine pootjes kunnen ver komen	130
Wat een pestleven zonder katten!	133
Erken je ware natuur en word zen	137
Katten als heuse personages	139
Over katten en schrijven	143
Zwerven, spelen en liefhebben in alle vrijheid	149
Verschijningen	149
Territoriale kwesties	151
Een huis heeft geen tralies	153
Vrij in je bewegingen en weten waar je thuishoort	154
Spelen in alle vrijheid	157
Vrij om te vrijen	162
Slot	169
Verantwoording	187
Kleine kattenbibliotheek	189

INLEIDING

Stille leermeesters (nou, stil...)

*their eyes are more
beautiful than our eyes.
and they can sleep 20 hours
a day
without
hesitation or
remorse.*

*when I am feeling
low
all I have to do is
watch my cats
and my
courage
returns.*

*I study these
creatures.*

*they are my
teachers.*

– Charles Bukowski

Ik liep vanmorgen de keuken in om koffie te zetten en daar was Barones ook. Dat is niet altijd zo. Vaak is ze nog op pad als ik beneden kom. Zeker 's zomers beleeft ze de hele nacht avonturen waar ik maar weinig van weet. Soms komt ze thuis met

een kleine attentie, maar dat is zo'n beetje het enige wat ik meekrijg van haar escapades. Ik heb haar trouwens duidelijk proberen te maken dat cadeautjes echt nergens voor nodig zijn, maar ze lijkt ons per se te willen tonen wat de ingrediënten van een gezond dieet zijn. Enfin, vanmorgen lag ze als de koningin van Seba op de bank. In harmonie met zichzelf en de wereld sliep ze. En ondertussen hield ze me in de gaten. Klopt! Ik zei daarnet dat ze sliep. Hoe ze me dan in de gaten kan houden? Goeie vraag. Ik kan alleen maar zeggen dat ze dat voortdurend doet en dat dat haar uitstekend afgaat.

Het is een soort superpower, een van de vele waar deze diersoort mee pronkt: vol-le-dig gefocust zijn op iets, compleet ondergedompeld zijn in het moment (of in een dutje) en tóch alert zijn op alles wat er om haar heen gebeurt. Bewust. Ik zou het niet meteen 'uitgesproken aanleg voor multitasking' noemen, zoals mensen tegenwoordig zo graag in hun cv zetten. Ook al omdat niemand het in zijn hoofd zou halen om bij Barones van multitasking te spreken. Ik heb nooit iemand gezien die zo volop geniet van wat ze doet *terwijl* ze het doet. Vooral als deze kat totaal en volstrekt niks doet, en dat met een toewijding alsof het lot van het universum ervan afhangt. Je krijgt de in-

druk dat zij en haar hele soort de wereld hebben leren bewonen met een bijzondere mindset: vol overgave en met schijnbare achteloosheid dompe-
len ze zich onder in de voortdurende stroom van het geheel, volkomen op hun gemak in het complexe weefsel van het bestaan. Zonder opsmuk, zonder poeha. Elegant en concreet zijn ze, gracieus zelfs als ze zich wijden aan een doodgewone taak zoals het minutieus reinigen van hun vacht.

Dus Barones sliep én hield me in de gaten. En ik, onder de waakzame blik van schijnbaar gesloten ogen, ging koffiezetten.

Miauw...

Ze is me gevolgd. Ik had het niet eens gemerkt. Logisch, uiteindelijk ben ik maar een mens en zij heeft al lang rekening leren houden met onze beperkingen. Bijvoorbeeld met het feit dat wij gewone stervelingen verstrooide uilskuikens zijn. Haar lange snorharen trillen onder een spottende blik. Liggend kijkt ze me aan alsof ze wil zeggen: ‘Ehh, vergeten we niet iets?’

‘Je hebt gelijk: voordat ik aan mijn eigen ontbijt denk, moet ik ervoor zorgen dat jij iets in je buik krijgt,’ geef ik toe.

Barones staat op en gaat me voor, vlug en geluidloos op haar korte, lenige pootjes. Haar staart beweegt sierlijk van links naar rechts terwijl ze al in de bijkeuken staat. Zie je wel, lijkt ze te denken, als je je best doet, kun je het heus wel.

Wanneer ik bij het kattenhoekje aankom wrijft ze met haar snuit tegen mijn hand terwijl ik de voorraad brokjes in de drie voerbakjes aanvul. Die bakken zijn voor haar en voor mijn twee andere katten: Patsboem, een forse rood-wit gestreepte kater, en Mojito, een grijs-wit dikzakje. Dat zijn de katten van het huis. Al kun je het beter om-draaien: dit huis is van de katten. Zij hebben voor dit huis gekozen, ondanks de storende aanwezigheid van die twee mensen en die hond die er al een tijdje woonden. Dat lijkt een grap, maar dat is het niet.

Om te beginnen zijn ze hier op eigen houtje gekomen, alle drie op hun eigen manier. Patsboem was de eerste. Mijn vriendin en ik wonen op een paar minuten van zee, maar toch al midden in het groene binnenland van Ligurië. Op een dag stond hij gewoon voor de tuindeur naar binnen te kijken en leek hij te vragen: ‘Zeg, zijn jullie van plan daar nog lang te zitten tortelen of hebben jullie anders iets fatsoenlijks om te snacken?’ We weten niet waar hij vandaan kwam, welke omzwervin-

gen hij had gemaakt, hoe hij bij ons huis was beland. Hij droeg geen halsband en – zoals later bleek – ook geen chip, maar ondervoed leek hij niet. Wij hebben gewoon een blikje tonijn op een schoteltje gekieperd. Dat onthaal en de omgeving moeten hem hebben aangestaan, want hij kwam steeds vaker langs. En blijkbaar heeft hij een en ander verder verteld.

En zo, terwijl hij zijn best deed om een plek voor zichzelf op te eisen – met inzet van behaaglijk gespin aan het adres van zijn menselijke butlers en een paar rake tikken op de neus van de al te nieuwsgierige huishond (vandaar de naam Patsboem: het geluid van een kordate corrigerende tik) –, begon een andere poezensnuit zich te vertonen op ons terras. En dat was hetzelfde drie-kleurige gezichtje dat me vanmorgen begroette, zij het dat ze bij onze eerste ontmoetingen een stuk magerder en achterdochtiger was. Overtuigd van zijn status als alfadier had Patsboem vrij vlot beslist om bij ons in te trekken. Bij Barones heeft dat maanden geduurd. Ze was wantrouwig, maar tegelijk ook nieuwsgierig. Je zag dat ze al veel had meegemaakt en dat ze eindelijk ergens wilde ‘neerstrijken’. Maar... waren wij wel de juiste mensen voor haar? Wij hebben gewoon afgewacht bij deze katten. Eerst hebben we ze af en toe wat

voer gegeven en later een beetje geaaid. Om ze zelf te laten beslissen over hun toekomst. Haha, alsof we een andere keuze hadden!

Ik denk dat een van de vele lessen die we als verstockte hondenliefhebbers van katten hebben geleerd, de kunst van het geduld was, de absurditeit inzien van de gedachte dat je alles zou kunnen beheersen of beïnvloeden. Vooral als het om katten gaat.

Dus, zoals ik al zei, ze zijn uit eigen beweging gekomen. Ook Mojito: een magere, slungelige kitten van een paar maanden toen hij opdook, maar nu een zachte, luie panter. Zij hebben óns gekozen en niet andersom. Welbeschouwd is het altijd zo gegaan.

Altijd? Dat klinkt overdreven, ik weet het. En toch scheelt het niet veel. Iedereen kent de verering van katten in het oude Egypte. In zijn *Historiën* zegt Herodotus:

Als er brand uitbreekt, gebeurt er iets onvoorstelbaars met de katten. In plaats van het vuur te doven, gaan de Egyptenaren op een zekere afstand van elkaar staan om hun katten tegen te houden. Soms zijn die hun

meesters te snel af en rennen hun voorbij, recht het vuur in. Als dat gebeurt, dompelt het de Egyptenaren in diepe rouw. Zelfs de bewoners van een huis waar een kat een natuurlijke dood sterft, scheren hun wenkbrauwen af...

Zonder meer een fascinerend verhaal. Het heeft sterk bijgedragen aan de overtuiging dat het de Egyptenaren waren die de kat zo'n 3600 jaar geleden domesticeerden. Maar is dat wel zo? Ik zou zeggen dat er sprake is van een dubbele vergissing: in tijd én in woordkeuze.

In 2004 hebben archeologen op Cyprus een graf gevonden van ongeveer 9500 jaar oud, waarin een volwassen mens en een kat samen begraven lagen: een bewijs van de bijzondere band die onze soorten al veel eerder verbond, ruim voordat de piramides verrezen. Maar die vondst vertelt nog iets anders. Katten zijn geen inheemse diersoort op dat eiland in de Middellandse Zee: wij moeten ze erheen hebben gebracht, nadat onze wegen zich elders hadden gekruist. En we hebben ze meegenomen om één simpele reden: omdat ze belangrijk voor ons waren.

Recente studies van het genoom van onze felie-ne vrienden tonen aan dat het samenleven met de mens waarschijnlijk teruggaat tot het neolithi-

cum, dus meer dan tienduizend jaar geleden. En dat we ze niet écht hebben gedomesticeerd: zij hebben voor ons gekozen. In die tijd waren wij begonnen huizen te bouwen, akkers te bewerken en graanvoorraden aan te leggen. Die voorraden trokken muizen aan en daardoor kregen katten ons in de gaten. Bedenk dat die dieren als soort al zo'n honderdtwintigduizend jaar hun eigen weg gingen. Ze moeten hebben gedacht dat samenleven met mensen best voordelen kon hebben: onderdak in koude nachten en makkelijk toegang tot voedsel. In ruil zouden ze in al hun goedheid de knaagdieren bestrijden die ons zoveel last bezorgden. Dat aaien en knuffelen kwam vermoedelijk pas later – geen enkele studie kan de eerste stappen op dat vlak reconstrueren. Maar we zijn blij dat ze er ooit mee hebben ingestemd zich af en toe te laten aaien – alles met mate! – en vooral dat ze bereid zijn een deel van hun wijsheid met ons te delen.

Dat stilzwijgende akkoord komen ze tot op de dag van vandaag trouw na. Het maakt niet uit hoe druk we het hebben, hoe verstrooid of koppig we zijn; met een geduld waaruit opperste genegenheid spreekt, blijven ze ons wijzen op de weg naar geluk, op het loslaten van nutteloze zorgen, en leren ze ons oog te hebben voor wat er écht toe

doet. Dutjes bijvoorbeeld. Ja, Charles Bukowski had gelijk toen hij ze zijn *teachers* noemde.

We erkennen het niet altijd, wat ze zichtbaar ergert, maar katten zijn echt leermeesters op vier poten – stil en discreet. Tenzij ze onze aandacht op zich moeten vestigen voor een lekker hapje of een aai, of ons eraan moeten herinneren dat hun maaltijd voorrang heeft op onze ochtendkoffie. In dat geval weten ze precies hoe ze ons in het gareel moeten houden.

Katten zijn wijze gidsen in de vorm van pluizige donsballen behept met verbluffende krachten. Ze kunnen uit het niets achter ons opduiken en onze enkels aanvallen, of zich oprollen in ruimtes die maar een derde van henzelf zijn. Heuse Jedimeesters in het klein. En ergens zie ik Patsboem wel de woorden parafraseren die Yoda richt tot de jonge Luke Skywalker in *The Empire Strikes Back*: ‘Beoordeel je mij soms op mijn postuur, jongmens? Dat zou ik niet doen, want kracht is mijn bondgenoot.’ En dat geldt vooral voor de uithalen van zijn voorpoten. Maar misschien heeft onze huis-kater meer met het universum van *Dune*, want daar kan hij in elk geval achter woestijnmuizen aan. En ook achter die reusachtige wormen, die zich zo stoer voordoen maar het uiteindelijk moeten bekopen met een kop vol krassen. In die we-

reld zouden katten de rol spelen van helden die als goden worden vereerd – precies zoals vroeger. In hun pantheon hadden de Egyptenaren trouwens zelfs een godin met een kattenkop: Bastet, beschermster van huis, vruchtbaarheid en geboorte. Ik weet zeker dat Barones, als we haar om haar mening konden vragen, droog zou opmerken dat de oude Egyptenaren de ware aard van de kat tenminste snaptten. De grootsheid, de wijsheid van de feliene soort.

Hippolyte Taine, de Franse schrijver en denker uit de negentiende eeuw, zei ooit: ‘Ik heb veel katten en veel filosofen ontmoet. De wijsheid van de eerste groep is oneindig veel groter.’

Tja, als je ziet hoeveel mensen hun dagen delen met een kat en dat aantal afzet tegen mensen die een filosoof in huis hebben gehaald, kun je Taine moeilijk ongelijk geven. De kennis van katten is ouder en concreter. Vergeet het ‘rijk der ideeën’ en de schaduwen op een grotwand die voor werkelijkheid worden gehouden; katten weten precies wat er voor hen ligt – en ook wat er achter hen gebeurt, trouwens. Ze laten zich niet misleiden door schijn. Ze ruiken een geforceerde metafoor

op kilometers afstand en zijn tot de slotsom gekomen dat gekunstelde beelden of een hoogdravend verhaal echt niet nodig zijn om ons een beter leven te bezorgen.

Door de eeuwen heen hebben onze feliene vrienden schilders, musici en dichters geïnspireerd. Maar ze hebben ook veldheren als Alexander de Grote en Napoleon doodsangsten aangejaagd. Allebei leden die vechtersbazen aan ailurofobie, een angst die psychologen puur 'irrationeel' noemen omdat ze waarschijnlijk nooit een woedende kat zijn tegengekomen. Ook al is hun natuurlijke habitat tegenwoordig vaak onze woonkamer, we mogen niet vergeten dat het nog altijd kleine tijgers zijn: meedogenloze jagers die misschien hebben leren spinnen, maar altijd hun tanden en klauwen hebben behouden, al was het maar om onze bank aan flarden te scheuren. Voor filosofen geldt dat helaas niet: een lange lijst eminente denkers is door machthebbers vernederd of bruut uit de weg geruimd, zonder dat ze ook maar een vuist hebben kunnen maken.

Dus ja, katten winnen het op alle fronten in een wedloop met filosofen. Al eeuwen maken ze ook deel uit van de populaire cultuur: spreekwoorden, sprookjes, volksverhalen, bijgeloof. Nu eens vier-

den we ze als brengers van heil en voorspoed, dan weer zetten we ze weg als kwaadaardige wezens of ongeluksbodes. En ook is er een tijd geweest waarin men de euvele moed had ze te bestempelen als demonische schepsels, helpers van heksen, dienaars van de duivel. Wat katten aan dat alles nog het meest moet hebben gestoord, dat weet ik haast zeker, was niet de vermeende band met het occulte, maar hun ondergeschikte rol als knechtje.

H.P. Lovecraft, een van de onbetwiste grootmeesters van de horrorliteratuur, was dol op poezen. Ik weet zeker dat hij zich door een kat heeft laten inspireren bij het schetsen van de machtige en onvoorspelbare wezens in zijn verhalen: de Great Old Ones – de Grote Ouden. Zijn liefde voor katten was zo groot dat hij een uitspraak deed met een zekere eeuwigheidswaarde: ‘De hond geeft, maar de kat *is*.’ Ik zou het graag roerend eens zijn met de architect van het fictieve universum Cthulhu Mythos, maar ik moet zeggen dat ik niks geloof van die zogenaamde eeuwige strijd tussen honden en katten. Of liever gezegd: van diestrijd tussen verbeterde hondenvrienden en blazende kattenliefhebbers. Onze viervoeters zelf hebben er zelden last van. Meestal negeren ze elkaar en soms lossen ze een akkefietje op met een korte woordenwisseling die lijkt op razendsnel

tikkertje spelen. Ik zie het als een geluk en een voorrecht dat we een stuk van ons levenspad mogen delen met zowel die kwispelende als die spin-nende wezens. Maar ik geef Lovecraft gelijk in één ding: als je naar een kat kijkt, zie je meteen een wezen dat is, een wezen met een volkomen eigen bestaan. Authentiek. Vrij. Vaak ondoorgrondelijk, moeilijk op andere gedachten te brengen (hooguit met wat lekkers), nauwelijks te dresse-ren. Maar onder alle omstandigheden trouw aan zichzelf. Het punt is dat de kat in zijn *zijn* ook kan *geven*. En niet zo'n beetje ook.

De kleine kolonie die in en rond ons huis zwerft, bewijst dat dagelijks aan mijn vriendin en mij. Want naast Barones, Patsboem en Mojito – de vaste bewoners – worden we ook vereerd met het gezelschap van Berend Brokje, Mimmo (bijge-naamd Mimimmo) en White Walker. Dat trio heeft besloten dicht bij ons te leven, maar ook weer niet al te dicht. Die drie verkiezen nog altijd de openlucht boven een luie stoel of het toetsen-bord waarop je net zit te schrijven. Hun bezoeken honoreren we vanzelfsprekend met een volle voerbak, al was het maar om verwijtende blikken te vermijden – ‘Wat een lomperiken, die tweevoters!’

Ook hier was het hún keuze. Wij hebben niets

gedaan om ze buiten de deur te houden en onszelf ook niet voorgehouden dat we ze zouden kunnen tegenhouden om binnen te komen. In het verhaal ‘De kat, een puttertje en de sterren’ van Luigi Pirandello staat een geestige beschrijving van de verhouding tussen katten en architectonische grenzen. De hoofdpersoon in de volgende passage is een kat die van buitenaf naar het puttertje loert dat in huis bij twee bejaarden woont:

Ramen? Ruiten? Daken? Dakpannen? Mijn huis? Jouw huis? Voor die grote witte kater die daar lag te slapen in de zon – mijn huis? Jouw huis? Als hij er naar binnen kon, waren ze allemaal van hem! Huizen? Hoezo huizen? Plekken waar je kon stelen; plekken waar je meer of minder comfortabel kon slapen, of doen alsof. Dachten die twee oudjes nu echt dat een kat, zolang ze ramen en deuren maar dicht hielden, geen andere weg zou vinden om binnen te komen om dat puttertje op te eten als hij dat wou?

Reken maar dat mijn vriendin en ik tot het uiterste zouden vechten om het puttertje te redden, maar we weten ook dat je een kat niets kunt opleggen. Je kunt ze niet verplichten om te gaan, niet om te blijven. *Zij* kiezen. En als ze ervoor kiezen een stuk van hun weg met ons te delen,